

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Madis Timpson
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 06.06.2024 nr 8-1/4711-1

Meie 12.06.2024 nr 2.3-5/24/1579-2

**Arvamus kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja
kriminaalhooldusaluste andmekogu muutmise eelnõule**

Täname, et saatsite Andmekaitse Inspeksioonile arvamuse avaldamiseks Vabariigi Valitsuse määruse „Kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu põhimäärus“ muutmise eelnõu.

Meil on eelnõu osas järgmised tähelepanekud.

1. Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu (vangiregister) põhimäärust uue paragrahviga, millest nähtuvalt koosneb vangiregister keskandmekogust, arhiivist ja andmelaost, sealjuures koosneb andmeladu keskandmekogu ja arhiivi andmetest.

Seletuskirja järgi kasutatakse andmeladu uuringute ja statistiliste ülevaadete tegemise, poliitika kujundamise, vanglate ja arestimajade sisemise töökorralduse analüüsimise ning otsuste tegemise eesmärgil. Kuna andmeladu koosneb nii keskandmekogu kui ka arhiivi andmetest, siis võib eeldada, et andmeladu sisaldab isikuandmeid.

Nii EL isikuandmete kaitse üldmäärus kui ka isikuandmete kaitse seadus näevad ette kohustuse järgida isikuandmete töötlemise põhimõtteid, mis näevad muu hulgas ette, et andmesubjekti tuvastada võimaldaval kujul säilitatakse isikuandmeid üksnes seni, kuni see on vajalik selle eesmärgi täitmiseks, milleks isikuandmeid töödeldakse. Seega tuleb isikuandmete säilitamisele määrata tähtaeg, mille lõppemisel tuleb isikuandmed kustutada. Vangiregistris andmete säilitamist reguleerib vangistusseaduse (VangS) § 5⁴, mille lõige 2 reguleerib andmete edastamist arhiivi ning lõige 3 andmete arhiivist kustutamist. Samas ei ole selge, kas ja millal kustutatakse andmed andmelaost.

Lisaks ei ole selge, kui kaua säilitatakse vangiregistris isiku karistuse kandmise või kriminaalhoolduse algusaega, kohta ja alust, karistuse kandmiselt vabastamise või kriminaalhoolduse lõppemise aega ja kohta ning isiku nime ja isikukoodi või sünniaega. VangS § 5⁴ lõike 2 järgi eelloetletud andmeid arhiivi ei kanta, mistõttu jääb selgusetuks, kui kaua neid andmeid tegelikult andmekogus säilitatakse.

2. Kehtiva põhimääruse § 17 lõike 1 järgi on vangiregistrisse kande tegemine registrisse andmete ja dokumentide sisestamine, nende salvestamine, muutmine ja kustutamine.

Põhimääruse § 20 lõike 1 järgi logitakse vangiregistris kannetele juurdepääsu saamine, kannete salvestamine, muutmine, kustutamine ja päringute tegemine, sealjuures sisaldab logi kasutaja ees- ja perekonnanime ning isikukoodi ehk isikuandmeid. Sama paragrahvi lõike 2 järgi säilitatakse kande salvestamise, muutmise ja kustutamise logi 10 aastat ning juurdepääsu saamise ja päringute logisid 7 aastat.

Eelnõu § 1 punktiga 17 aga muudetakse andmekogu põhimääruse § 20 lõike 2 sõnastust ning vangiregistri kannetele määratakse sama säilitustähtaeg, kui on vangiregistrisse kantud andmete säilitustähtaeg. Lähtudes VangS-st tähendab see üldises plaanis seda, et nt 20-aastase vangistuse puhul säilitatakse kannete salvestamise, muutmise ja kustutamise logisid isiku vangistuses viibimise ajal ehk 20 aastat. Kui 20-aastase vangistuse kandmisest on möödunud 10 aastat, siis kantakse logid arhiivi, kus neid säilitatakse veel 50 aastat. Seega säilitatakse vangiregistri kasutaja, kes tegi isiku kohta vangistuse algusaegadel vangiregistrisse kande, isikuandmeid 80 aastat tänase 10 aasta asemel. Eelnõu seletuskirjas on logide säilitamise tähtaja kohta märgitud üksnes, et *vangistusseadus sätestab vangiregistrisse kantud andmete säilitustähtajad, mistõttu on põhjendatud määrata kannete salvestamise, muutmise ja kustutamise logide säilitamisele samad tähtaja*. Ilmselgelt on tegemist väga pika säilitustähtajaga, mis nõuab põhjalikumalt selgitamist.

3. Lisaks peame vajalikuks juhtida tähelepanu vangiregistri pidamise eesmärgile. Nimelt on VangS § 51 lõikes 1 sätestatud vangiregistri eesmärk, milleks muu hulgas on kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste isikuandmete ühte andmekogusse kandmine ja nende töötlemine (punkt 1), andmekogus olevate andmete kiire ja efektiivse kasutamise võimaldamine (punkt 5), uuringute, statistika ja kriminaalpoliitiliste otsuste tegemise tagamiseks teabe süstematiseeritud kogumine (punkt 7).

AvTS § 43¹ lõike 1 ja § 43³ lõike 1 järgi on andmekogu riigi, kohaliku omavalitsuse, avalik-õigusliku juriidilise isiku või muu avalikke ülesandeid täitva isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogum, mis asutatakse seaduse või selle alusel antud õigusaktiga ja selles sätestatud ülesannete täitmiseks. Seega peab andkogu asutamise aluseks olevast seadusest ehk seaduse volitusnormist tulenema andmekogu loomise konkreetne eesmärk ehk avalik ülesanne, mille täitmiseks andmekogu luuakse.

Inspeksioon on andmekogusid puudutavas juhendis selgitanud, et *andmekogu eesmärk peab olema seaduses sätestatud, sest see ongi volitusnormi tuum. Vajalik ei ole andmekogu täpse nime seaduses sätestamine (see võib tulla ka põhimäärusest). Kuid hädavajalik on, et volitusnorm annaks vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse. Ilma selleta on raskendatud kontroll andmekogu pidamise õiguspärasuse ja isikuandmete töötlemise ulatuse üle*.

Asutamiseesmärgiks ei saa olla seega andmetöötlus või andmete kogumine iseenesest. Andmekogu asutamise eesmärk peab volitusnormis olema piisavalt konkreetne.

Volitusnormi konkreetseuse kohta on Riigikohus 19.01.2009 otsuse [3-3-1-85-08](#) punktis 18 märkinud: „Põhiseaduse § 3 kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Määrusandluse puhul tähendab nimetatud säte täitevvõimu jaoks kohustust järgida talle delegatsiooninormiga antud volitusi ja neid mitte ületada. HMS § 90 lg 1 kohaselt võib määruse anda ainult seaduses sisalduva volitusnormi olemasolul ja kooskõlas volitusnormi piiride, mõtte ja eesmärgiga. Kohtupraktikas on rõhutatud, et volitusnormis sätestatakse määrusandliku volituse selge eesmärk, sisu ja ulatus (põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20. detsembri 1996. a otsus asjas nr [3-4-1-3-96](#)).“.

Eelnevat kokku võttes soovitame vaadata üle VangS-s sätestatud andmekogu pidamise eesmärk ning sõnastada see selliselt, et volitusnorm annaks selge vastuse küsimusele, millisel eesmärgil ja milliste konkreetsete ülesannete täitmiseks andmekogu luuakse, sealjuures tuua seaduses selgelt välja ka andmelao kasutamise eesmärk.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor

Koostaja: Terje Enula
terje.enula@aki.ee, telefon 627 4144